

የምርጫ ጉዳዮች በፍርድ ቤት የሚሰተናገዱበት የሥነ ሥርዓት እና የማስረጃ

ደንብ ቁጥር 2013

ከምርጫ ሂደት ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ አቤቱታዎች እና ክርክሮችን ለመምራት እና ለማስተናገድ የሚያስፈልግ ሥነ ሥርዓት መደንገግ በማስፈለጉ ፤

የምርጫ ጉዳዮችን የሚያስተናግዱ ፍርድ ቤቶች ጉዳዮችን ፈጣን ፣ ግልጽ እና ተአማኒ በሆነ መልኩ ማስተናገዳቸው የምርጫውን ፍትሐዊነት የሚያረጋግጥ በመሆኑ፤

የኢትዮጵያ የምርጫ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ምዝገባና የምርጫ ሥነ ምግባር አዋጅ ቁጥር 1162/2011 አቤቱታዎች ወደ ፍርድ ቤት እንደሚቀርቡ እና እንደሚሰተናገዱ የሚደነግግ ቢሆንም አቤቱታዎች የሚቀርቡበትን እና የሚሰተናገዱበትን ዝርዝር ሁኔታ መደንገግ አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

ከምርጫ ጋር በተያያዙ የሚነሱ ጉዳዮች በመሠረቱ የፍትሕ ብሔር ጉዳዮች ቢሆኑም የጉዳዮቹ ልዩ ባህሪ ከመደበኛው የፍትሕ ብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ የተለየ የሥነ ሥርዓት ሕግ ማውጣትን የሚጠይቅ በመሆኑ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ መንግስት አንቀጽ 55 ንዑስ አንቀጽ (1) ፣ በኢትዮጵያ የምርጫ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ምዝገባና የምርጫ ሥነ ምግባር አዋጅ ቁጥር 1162/2011 አንቀጽ 163 ንዑስ አንቀጽ (1) እና በኢትዮጵያ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 1133/2011 አንቀጽ 30 መሠረት ይህንን ደንብ አውጥቷል።

ምዕራፍ አንድ

ጠቅላላ

1. አጭር ርዕስ

ይህ ደንብ “የምርጫ ጉዳዮች በፍርድ ቤት የሚሰተናገዱበት የሥነ ሥርዓት እና የማስረጃ ደንብ” ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በቀር በዚህ ደንብ ውስጥ

1. “አዋጅ” ማለት የኢትዮጵያ የምርጫ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ምዝገባና የምርጫ ሥነ ምግባር አዋጅ ቁጥር 1162/2011 ነው።
2. “ቦርድ” ማለት በአዋጅ ቁጥር 1133/2011 መሠረት የተቋቋመው የኢትዮጵያ ብሔራዊ ምርጫ ቦርድ ነው።

3. “ፍርድ ቤት” ማለት የወረዳ ፍርድ ቤት፣ በወረዳ ፍርድ ቤት ደረጃ ጉዳዮችን ለማየት ስልጣን ያለው የከተማ ፍርድ ቤት፣ የክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት፣ የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት፣ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ማለት ነው።
4. “ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ” ማለት በአዋጁ ቁጥር 1162/2011 መሰረት በምርጫ ጣቢያ፣ በምርጫ ክልል እና በክልል ቅርንጫፍ ጽህፈት ቤት ደረጃ ለሚነሱ ቅሬታዎች አስተዳደራዊ ውሳኔ ለመስጠት የተቋቋሙ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴዎች ናቸው።
5. “የምርጫ ሂደት” ማለት የመራጭ ምዝገባ፣ የዕጩ ምዝገባ፣ የዕጩ የምርጫ መለያ ምልክት መረጣ፣ የምረጡኝ ቅስቀሳ፣ የድምፅ አሰጣጥ፣ የድምፅ ቆጠራ፣ ጊዜያዊ ውጤት አደማመር፣ የቅሬታ አፈታት ሥርዓት እና የመጨረሻ የምርጫ ውጤት ማሳወቅን፣ የሥነ ዜጋና መራጮች ትምህርት የሚሰጡ ተቋማት እንዲሁም የምርጫ ታዛቢዎች እና ጋዜጠኞች ፈቃድ አሰጣጥን ያካትታል።
6. “አቤቱታ” ማለት አመልካች በቅሬታ ሰሚ ኮሚቴዎች ወይም በቦርድ የተሰጠ ውሳኔ ላይ ያለውን ቅሬታ ለፍርድ ቤት የሚያቀርብበት ማመልከቻ ነው።
7. “አመልካች” ማለት በአዋጁ መሰረት በቅሬታ ሰሚ ኮሚቴዎች ወይም በቦርዱ በተሰጠው ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ወይም ውሳኔ ሳይሰጠው በመቅረቱ ቅር በመሰኘት በአዋጁ መሰረት ሥልጣን ላለው ፍርድ ቤት አቤቱታ ያቀረበ ሰው ነው።
8. “ቀን” ማለት በቀን መቁጠሪያ ላይ የሚታወቁ ሁሉንም ቀናት ያካትታል።
9. “ተጠሪ” ማለት በአመልካች አቤቱታ ላይ ተጠሪ ተብሎ የተጠቀሰው አካል ነው።
10. “ሰው” ማለት ሕጋዊ ወይም የተፈጥሮ ሰው ነው።
11. በአዋጁ የተገለጹ የቃላትና ሐረጎች ትርጓሜዎች ለዚህ ደንብም ያገለግላሉ።
12. በዚህ ደንብ ውስጥ በአንዱ ያታ የተገለፀው ሌላውንም ጾታ ያካትታል።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ ደንብ የምርጫ ሂደትን በተመለከተ ወደ ፍርድ ቤት በሚቀርቡ አቤቱታዎች እና ክርክሮች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።

4. አላማ

ይህ ደንብ

1. ከምርጫ ሂደት ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች ካላቸው ባህርያት አንጻር በልዩ ሁኔታ የሚስተናገዱበትን፣
2. ጉዳዮች የምርጫን የጊዜ ሰሌዳ መሰረት በማድረግ በተፋጠነ እና ውጤታማ በሆነ ሁኔታ በአጭር ጊዜ ውስጥ እልባት የሚያገኙበትን እና

3. ባለጉዳዮች በእኩልነት የመሰማት ሕገ መንግስታዊ መብታቸው የተከበረ መሆኑን የማረጋገጥ እና ፍትሐዊ የክርክር ሂደት ለማስፈን የሚያስችል ሥነ ሥርዓት የመዘርጋት አላማዎች አሉት።

ምዕራፍ ሁለት

የመራጮች ምዝገባ አቤቱታ አቀራረብና ውሳኔ አሰጣጥ ሥነ ሥርዓት

5. አቤቱታ ስለማቅረብ

1. ማንኛውም በመራጭነት ከመመዝገብ አላግባብ ተከልክያለሁ በማለት በአዋጁ አንቀጽ 152 ንዑስ አንቀጽ (8) መሠረት ለምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አቤቱታ አቅርቦ በአምስት ቀናት ውስጥ ውሳኔ ሳይሰጠው የቀረ ወይም የምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ በሰጠው ውሳኔ ያልተሰማማ ሰው

ሀ. አቤቱታው የተነሳው በአዲስ አበባ ወይም በድሬዳዋ ከተማ ከሆነ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ፤

ለ. አቤቱታው የተነሳው በክልል ከሆነ ለወረዳ ፍ/ቤት

በአምስት ቀናት ውስጥ አቤቱታውን ለማቅረብ ይችላል።

2. በመራጭነት መመዝገብ የሌለበት ሰው አለአግባብ ተመዝግቧል በማለት በአዋጁ አንቀጽ 152 ንዑስ አንቀጽ (8) መሠረት ለምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ ተቃውሞ አቅርቦ በአምስት ቀን ውስጥ ውሳኔ ሳይሰጠው የቀረ ወይም የምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ በሰጠው ውሳኔ ያልተሰማማ ሰው ወይም የፖለቲካ ፓርቲ

ሀ. አቤቱታው የተነሳው በአዲስ አበባ ወይም በድሬዳዋ ከተማ ከሆነ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት

ለ. አቤቱታው የተነሳው በክልል ከሆነ ለወረዳ ፍ/ቤት

በአምስት ቀናት ውስጥ አቤቱታውን ለማቅረብ ይችላል።

6. አቤቱታ ስለሚቀርብባቸው ምክንያቶች

1. አንድ ሰው በአዋጁ አንቀጽ 18 እና 28 ከተመለከቱት ወይም በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች ላይ ከተመለከቱት በመራጭነት ከመመዝገብ ከሚያስከለክሉ ምክንያቶች ውጪ በሆነ ምክንያት እንዳልመዘገበ ተከልክያለሁ የሚል ከሆነ በዚህ ደንብ አንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት አቤቱታውን ሊያቀርብ ይችላል።

2. በዚህ ደንብ አንቀጽ 5 ንዑስ አንቀጽ (2) መሰረት የሚቀርበው ተቃውሞ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን በአዋጁ አንቀጽ 18 እና 28 የተመለከተቱትን እና በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች የተገለጹ ምክንያቶችን የሚያካትት ሆኖ ተመዝጋቢው

ሀ. ኢትዮጵያዊ ዜጋ አይደለም፣

ለ. በመራጭነት በሚመዘገብበት ቀን ዕድሜው ከ 18 ዓመት በታች ነው፣

ሐ. በምርጫ ክልሉ የኖረው ከስድስት ወራት በታች ነው፣

መ. በአእምሮ ህመም ምክንያት ለመወሰን ብቃት የሌለው ለመሆኑ ሥልጣን ባለው አካል ወይም በበቂ ማስረጃ ተረጋግጧል፣

ሠ. በማጭበርበር ወይም በድጋሚ ተመዝግቧል ወይም

ረ. በፍርድ ወይም በሕግ የመምረጥ መብቱ ተገድቧል በማለት መቃወሚያ ሊቀርብ ይችላል።

7. አቤቱታው በጊዜው የቀረበ ስለመሆኑ ማረጋገጥ

የፍርድ ቤቱ ራጅስትራር አመልካቹ በዚህ ደንብ አንቀጽ 6 መሰረት ያቀረበውን አቤቱታ የሚቀበለው አቤቱታው የምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ ውሳኔ በሰጠ በአምስት ቀናት ውስጥ ወይም ለምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አቤቱታ ቀርቦ ኮሚቴው ውሳኔ ሳይሰጥ 5 ቀናት ካለፉ በኋላ ባሉት 5 ቀናት ከቀረበለት ብቻ ነው።

8. መጥሪያ እንዲደርስ ስለማዘዝ

አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ያቀረበው አቤቱታ ለአቤቱታ መነሻ የሚሆን ምክንያት ያለው መሆኑን ያመነ እንደሆነ አቤቱታው እና መጥሪያ በ 48 ሰዓታት ውስጥ ለተጠሪ ደርሶት ተጠሪው መጥሪያ በደረሰው 48 ሰዓታት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ እንደሁኔታው መልሱን በጽሁፍ ይዞ እንዲቀርብ ወይም በቃል ቀርቦ እንዲያስረዳ ትዕዛዝ ይሰጣል።

9. በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ ውሳኔ

1. ፍርድ ቤቱ ተከራካሪዎቹን ከመረመረ በኋላ በአራት ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል። ሆኖም ፍርድ ቤቱ ሁኔታ ቢሆን አመልካቹ አቤቱታውን ካቀረበለት ጊዜ ጀምሮ ባሉት አስር ቀናት ውስጥ ውሳኔ መስጠት አለበት።
2. ፍርድ ቤቱ የምርጫ ጣቢያው ወይም የምርጫ ክልሉ የቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ የሰጠውን ውሳኔ የሻረው እንደሆነ አመልካቹ በመራጭነት እንዲመዘገብ ወይም አላገባብ የተመዘገበው ሰው ከመራጮች መዝገብ እንዲሰረዝ ይወስናል።

ምዕራፍ ሶስት

የዕጩዎች ምዝገባ አቤቱታ አቀራረብና ውሳኔ አሰጣጥ ሥነ ሥርዓት

10. አቤቱታ ለማቅረብ

1. ማንኛውም በዕጩነት ከመመዝገብ አላግባብ ተክልክያለሁ የሚል ሰው ወይም ያቀረብኩት ዕጩ አለአግባብ እንዳይመዘገብ ተክልክሎብኛል የሚል የፖለቲካ ፓርቲ በአዋጁ አንቀፅ 153(1) መሠረት ለክልሉ ቅርንጫፍ ጽህፈት ቤት ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አቤቱታ አቅርቦ በሰባት ቀናት ውስጥ ውሳኔ ሳይሰጠው የቀረ ወይም በተሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ እንደሆነ

ሀ. አቤቱታው የተነሳው በአዲስ አበባ ወይም በድሬደዋ ከተማ ከሆነ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም

ለ. አቤቱታው የተነሳው በክልል ከሆነ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት

በአምስት ቀናት ውስጥ አቤቱታውን ለማቅረብ ይችላል።

2. በዕጩነት የተመዘገበ ሰው በእጩነት ሊመዘገብ አይገባም የሚል ሰው ወይም የፖለቲካ ድርጅት በአዋጁ አንቀጽ 153(2) መሠረት ተቃውሞውን ለክልሉ ቅርንጫፍ ጽህፈት ቤት ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አቅርቦ በሰባት ቀናት ውስጥ ውሳኔ ሳይሰጠው የቀረ እንደሆነ ወይም በተሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ እንደሆነ

ሀ. አቤቱታው የተነሳው በአዲስ አበባ ወይም በድሬደዋ ከተማ ከሆነ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም

ለ. አቤቱታው የተነሳው በክልል ከሆነ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት

በአምስት ቀናት ውስጥ አቤቱታውን ለማቅረብ ይችላል።

11. አቤቱታ ለሚቀርብባቸው ምክንያቶች

1. ማንኛውም በአዋጁ ላይ ከተመለከቱት ምክንያቶች ውጪ በዕጩነት ከመመዝገብ ተክልክያለሁ የሚል ሰው በዚህ ደንብ አንቀጽ 10 ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት አቤቱታውን ሊያቀርብ ይችላል።

2. በዚህ ደንብ አንቀጽ 10 ንዑስ አንቀጽ (2) መሰረት የሚቀርበው ተቃውሞ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን በአዋጁ አንቀጽ 31፣32፣33 እና በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች የተገለጹ ምክንያቶችን የሚያካትት ሆኖ ዕጩው

ሀ. ኢትዮጵያዊ ዜጋ አይደለም፣

ለ. በምዝገባ ወቅት ዕድሜው 21 አልሞላም ነበር፣

ሐ. በምርጫ ክልሉ የኖረው ከአንድ ዓመት ላነሰ ጊዜ ነው ወይም በዕጩነት ሊቀርብበት በፈለገው ቦታ አልተወለደም ፣

መ. ሊወዳደር በፈለገበት ከተማ ወይም ወረዳ በስራ ላይ የቆየው ከሁለት ዓመታት በታች ለሆነ ጊዜ ነው፣

ሠ. በፍርድ ወይም በህግ የመምረጥ እና የመመረጥ መብቱ ተገፍቷል፣

ረ. በአእምሮ ህመም ምክንያት ለመወሰን ብቃት የሌለው ለመሆኑ ሥልጣን ባለው አካል ወይም በበቂ ማስረጃ ተረጋግጧል፤

ሰ. ዕጩው ወይም የፖለቲካ ፓርቲው ቦርዱ ያወጣውን የስነ ምግባር ደንብ መቀበሉን በፊርማው አላረጋገጠም፤

ሸ. በአዋጁ መሰረት አስፈላጊ የሆነውን የድጋፍ ፊርማ አላቀረበም ፤

ቀ. በዕጩነት የተመዘገበው በሥራ ላይ የሚገኝ ዳኛ፣ ዐቃቤ ሕግ፣ ወታደር፣ ፖሊስ፣ የጸዋታ ሰራተኛ፣ የደህንነት ሰራተኛ ወይም የቦርዱ ሰራተኛ ነው በማለት መቃወሚያ ሊቀርብ ይችላል።

12. መጥሪያ እንዲደርስ ስለማዘዝ

አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ያቀረበው አቤቱታ ለአቤቱታ መነሻ የሚሆን ምክንያት ያለው መሆኑን ያመነ እንደሆነ አቤቱታው እና መጥሪያ በ 48 ሰዓታት ውስጥ ለተጠሪ ደርሶት ተጠሪው መጥሪያ በደረሰው 48 ሰዓታት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ እንደሁኔታው መልሱን በጽሁፍ ይዞ እንዲቀርብ ወይም በቃል ቀርቦ እንዲያስረዳ ትዕዛዝ ይሰጣል።

13. በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ ውሳኔ

1. ፍርድ ቤቱ ተከራካሪዎቹን ከመረመረ በኋላ በአራት ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል። ሆኖም በማናቸውም ሁኔታ አመልካቹ አቤቱታውን ካቀረበለት ጊዜ ጀምሮ ባሉት በአራት አምስት ቀናት ውስጥ ውሳኔ መስጠት አለበት።
2. ፍርድ ቤቱ የምርጫ ክልል ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ ወይም የክልሉ ቅርንጫፍ ጽህፈት ቤት ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ የሰጠውን ውሳኔ የሻረው እንደሆነ አመልካቹ በዕጩነት እንዲመዘገብ ወይም ዕጩው ከመዝገብ እንዲሰረዝ ይወስናል።

ምዕራፍ አራት

የዕጩዎች ምርጫ መለያ ምልክትን የሚመለከት አቤቱታ አቀራረብና ውሳኔ አሰጣጥ ሥነ ሥርዓት

14. አቤቱታ ስለማቅረብ

ማንኛውም የግል እጩ ወይም የፖለቲካ ፓርቲ የምርጫ መወዳደሪያ ምልክቱ ያለአግባብ በሌላ ተወዳዳሪ ተወሰደብኝ ወይም በመረጥኩት ምልክት እንዳልጠቀም ተከለክልኩ ወይም እንድቀይር ታዘዝኩ በሚል ለቦርዱ አቤቱታ አቅርቦ ቦርዱ በሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ ወይም ከቦርዱ መልስ ያላገኘ እንደሆነ በአስር ቀናት ውስጥ ለፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቤቱታው ለማቅረብ ይችላል።

15. አቤቱታ ስለሚቀርብባቸው ምክንያቶች

1. በዚህ ደንብ አንቀጽ 14 መሰረት የሚቀርበው አቤቱታ በአዋጁ አንቀጽ 37 ንዑስ አንቀጽ (6) የተመለከተቱትን እና በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች የተገለጹ ምክንያቶችን መሰረት ያደርጋል።
2. አመልካቹ ቀደም ብዬ ያስመዘገብኩት የምርጫ መወዳደሪያ ምልክት ለሌላ የግል ዕጩ ወይም የፖለቲካ ፓርቲ ተሰጥቶብኛል ወይም ሌላ ሰው በምልክቴ እየተጠቀመ መሆኑን ለቦርዱ ባመለክትም ምላሽ አላገኘሁም የሚል አቤቱታ ለማቅረብ ይችላል።
3. አመልካች ለምዝገባ ያቀረብኩት የምርጫ መወዳደሪያ ምልክት
 - ሀ. በብሔር ብሔረሰቦች ፣ በዘር፣ በሃይማኖት መካከል ጥላቻና ግጭት ይቀሰቅሳል ወይም
 - ለ. የጦርነት ወይም የሌላ ሕገወጥ ድርጊት መልዕክት ያስተላልፋል ወይም
 - ሐ. ከፌደራልም ሆነ ከክልል መንግሥታት ሰንደቅ ዓላማ፣ ኣርማ ወይም ከልዩ ልዩ ዓለም አቀፍ ድርጅቶች ዓርማና ሰንደቅ አላማ ወይም ከሃይማኖት ድርጅቶች ምልክቶች ጋር ይመሳሰላል ወይም
 - መ. የሕዝብን ሞራል ወይም መልካም ስነ ምግባር ይጥሳል ወይም
 - ሠ. በምልክት ቋንቋ የታወቀ የተለየ ትርጉም አለው በሚል እንዳይመዘገብ ተከልክያለሁ ወይም ምልክቱን እንድቀይር ታዝዣለሁ በማለት አቤቱታ ሊያቀርብ ይችላል።

16. መጥሪያ እንዲደርስ ስለማዘዝ

አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ያቀረበው አቤቱታ ለአቤቱታ መነሻ የሚሆን ምክንያት ያለው መሆኑን ያመነ እንደሆነ አቤቱታው ለተጠሪ በሶስት ቀናት ውስጥ ደርሶት ተጠሪው መጥሪያ በደረሰው ሶስት ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ እንደሁኔታው መልሱን በጽሁፍ ይዞ እንዲቀርብ ወይም በቃል ቀርቦ እንዲያስረዳ ትዕዛዝ ይሰጣል።

17. በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ ውሳኔ

1. ፍርድ ቤቱ ተከራካሪዎቹን ከመረመረ በኋላ በአራት ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል። ሆኖም በማናቸውም ሁኔታ ቢሆን አቤቱታው በአመልካቹ ከቀረበለት ጊዜ ጀምሮ ባሉት በአስር ቀናት ውስጥ ውሳኔ መስጠት አለበት።
2. ፍርድ ቤቱ ውሳኔውን የሻረው እንደሆነ
 - ሀ. አመልካቹ ተወስዶብኛል በማለት አቤቱታ ያቀረበበት እና ለሌላ ሰው የተሰጠው የመለያ ምልክት እንዲሰረዝ ወይም
 - ለ. አመልካች እንዳይጠቀም የተከለከለው የምርጫ መለያ ምልክት እንዲሰጠው ወይም
 - ሐ. የአመልካቹን የምርጫ መለያ ምልክት እየተጠቀመ ያለው ሰው መጠቀሙን እንዲያቆም ወይም

መ. አመልካች መለያ ምልክቱን እንዲቀይር ሊገደድ አይገባም ወይም ሊቀይር ይገባል በማለት ሊወሰን ይችላል።

ምዕራፍ አምስት

የስነ ምግባር ጥሰቶች በሚመለከት የአቤቱታዎች አቀራረብ እና ውሳኔ አሰጣጥ ሥነ ሥርዓት

18. አቤቱታ ስለማቅረብ

ማንኛውም ሰው ወይም የፖለቲካ ፓርቲ

1. በአዋጁ አንቀጽ 142 የተዘረዘሩትን መደለያ መስጠትን እና ኃይልን ወይም ሥልጣንን አለ አግባብ መጠቀምን፤
2. በአዋጁ አንቀጽ 143 የተዘረዘሩትን ፍርሀት በመቀስቀስ ወይም ሁከት በመፍጠር ማንኛውንም የምርጫ እንቅስቃሴ ማስተጓጎልን፤
3. በአዋጁ አንቀጽ 144 የተዘረዘሩትን በምርጫ ሂደት ሰላምና ጸጥታ የሚያናጉ መልዕክቶችን ማስተላለፍን፤
4. በአዋጁ አንቀጽ 145 የተዘረዘሩትን የሌሎች የፖለቲካ ፓርቲ ወይም ዕጩ ተወዳዳሪዎች የምርጫ እንቅስቃሴ ማደናቀፍን፤
5. በአዋጁ አንቀጽ 146 የተዘረዘሩትን ከጋዜጠኞች ወይም ከታዛቢዎች ጋር አለመተባበርን እና
6. በአዋጁ አንቀጽ 147 የተዘረዘሩትን የሥነ ምግባር ድንጋጌዎችን አለማስተዋወቅ እና ህገ ወጥ ድርጊቶችን አለማውገዝን ወይም በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች የተደነገጉ የሥነ ምግባር ጥሰቶች ምክንያት በቦርዱ በተወሰደበት እርምጃ ቅር የተሰኘ እንደሆነ በአዋጁ አንቀጽ 149 መሰረት አቤቱታውን በአስር ቀናት ውስጥ ለፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ለማቅረብ ይችላል።

19. መጥሪያ እንዲደርስ ስለማዘዝ

1. አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ለአቤቱታው መነሻ ምክንያት ያለው ስለመሆኑ መዝገቡ በቀረበለት በ 48 ሰዓታት ውስጥ መርምሮ ትዕዛዝ ይሰጣል።
2. አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ያቀረበው አቤቱታ ለአቤቱታው መነሻ የሚሆን ምክንያት ያለው መሆኑን ያመነ እንደሆነ አቤቱታው ለተጠሪው በ 48 ሰዓታት ውስጥ ደርሶት ተጠሪው መጥሪያ በደረሰው 48 ሰዓታት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ እንደሁኔታው መልሱን በጽሁፍ ይዞ እንዲቀርብ ወይም በቃል ቀርቦ እንዲያስረዳ ትዕዛዝ ይሰጣል።

20. በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ ውሳኔ

ፍርድ ቤቱ ተከራካሪዎቹን ከመረመረ በኋላ ደግሞ በአስር ቀናት ውስጥ ውሳኔ ያሰጣል። ሆኖም ፍርድ ቤቱ በማናቸውም ሁኔታ ቢሆን አመልካች አቤቱታው ከቀረበለት ጊዜ ጀምሮ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ ውሳኔ መስጠት አለበት።

ምዕራፍ ስድስት

ድምጽ አሰጣጥን የሚመለከቱ አቤቱታዎች አቀራረብ እና ውሳኔ አሰጣጥ ሥነ ሥርዓት

21. አቤቱታ አቀራረብ

1. ማንኛውም በመራጭነት የተመዘገበ ሰው ድምፅ ለመስጠት ተከልክያለሁ በአዋጁ አንቀጽ 154(4) መሰረት ለምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አቤቱታ አቅርቦ ኮሚቴው በሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ ከሆነ

ሀ. አቤቱታው የቀረበው በአዲስ አበባ ወይም ድሬዳዋ ከተማ ከሆነ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ወይም

ለ. አቤቱታው የቀረበው በክልል ከሆነ ለወረዳ ፍርድ ቤት

አቤቱታውን ወዲያውኑ ወይም ቢያንስ በ 24 ሰዓታት ውስጥ ለማቅረብ ይችላል።

2. አንድ መራጭ ድምፅ መስጠት የለበትም የሚል ተቃውሞ ያለው ሰው ወይም የፖለቲካ ፓርቲ በአዋጁ አንቀጽ 154(5) መሰረት ለምርጫ ክልሉ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አቤቱታ አቅርቦ ኮሚቴው በሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ ከሆነ

ሀ. አቤቱታው የቀረበው በአዲስ አበባ ወይም ድሬዳዋ ከተማ ከሆነ ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት

ለ. አቤቱታው የቀረበው በክልል ከሆነ ለወረዳ ፍርድ ቤት

አቤቱታውን ወዲያውኑ ወይም ቢያንስ በ 24 ሰዓታት ውስጥ ለማቅረብ ይችላል።

22. አቤቱታ ስለሚቀርብባቸው ምክንያቶች

1. ማንኛውም በአዋጁ ላይ ከተመለከቱት ምክንያቶች ውጪ ድምጽ ለመስጠት ተከልክያለሁ የሚል ሰው በዚህ ደንብ አንቀጽ 22 ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት አቤቱታውን ሊያቀርብ ይችላል።

2. በዚህ ደንብ አንቀጽ 22 ንዑስ አንቀጽ (2) መሰረት የሚቀርበው ተቃውሞ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን በአዋጁ አንቀጽ 18፣28፣39 እና 50 የተመለከተቱትን እና በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች የተገለጹ ምክንያቶችን የሚያካትት ሆኖ ድምጽ ሰጪው

ሀ. ኢትዮጵያዊ ዜጋ አይደለም፣

ለ. በምዝገባው ጊዜ ዕድሜው ከ 18 ዓመት በታች ነው፤

ሐ. በምርጫ ክልሉ የኖረው ከስድስት ወራት በታች ነው፤

መ. በአእምሮ ህመም ምክንያት ለመወሰን ብቃት የሌለው ለመሆኑ ሥልጣን ባለው አካል ወይም በበቂ ማስረጃ ተረጋግጧል፤

ሠ. የያዘው የምርጫ ካርድ ሀሰተኛ ነው፤

ረ. የያዘው የምርጫ ካርድ የሌላ ሰው ነው፤

ሰ. በመራጭነት አልተመዘገበም፤

ሸ. ቀደም ብሎ ድምጽ ሰጥቷል ወይም በድጋሚ ድምጽ ለመስጠት ቀርቧል ወይም

ቀ.በፍርድ ወይም በሕግ የመምረጥ መብቱ ተገድቧል በማለት መቃወሚያ ሊቀርብ ይችላል።

23. መጥሪያ እንዲደርስ ስለማዘዝ

1. አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ለአቤቱታው መነሻ የሚሆን ምክንያት ያለው ስለመሆኑ መዝገቡ በቀረበለት ዕለት መርምሮ ትዕዛዝ ይሰጣል።
2. ፍርድ ቤቱ ጉዳዩ መጣራት ያለበት ተጠሪው ወይም ጉዳዩ የሚያገባው ሰው በተገኘበት መሆኑን በበቂ ምክንያት ያመነ እንደሆነ ተጠሪው ወይም ጉዳዩ የሚያገባው ሰው በ 24 ሰዓታት ውስጥ እንዲቀርብ ትዕዛዝ ይሰጣል።

24. የማገድ ስልጣን

ፍርድ ቤቱ በአዋጁ አንቀጽ 154(4) መሰረት የድምጽ መዳመሩ ሂደት እንዳይጀመር ወይም ተጀምሮ ከሆነም እንዲቆም ለማዘዝ ይችላል።

25. በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ ውሳኔ

1. ፍርድ ቤቱ በማናቸውም ሁኔታ ቢሆን ጉዳዩ ከቀረበለት ሰዓት ጀምሮ በሚቆጠር በሶስት ቀናት ወይም እጅግ ቢዘገይ የድምጽ ማዳመሩ ከመጠናቀቁ በፊት ውሳኔውን ይሰጣል።
2. ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን አቤቱታ ተመልክቶ እንደአግባብነቱ የተሰጠው ጊዜያዊ ድምጽ መደበኛ ድምጽ ሆኖ እንዲቆጠር ወይም እንዲሰረዝ ይወስናል።

ምዕራፍ ሰባት

26. አቤቱታ ስለማቅረብ

ማንኛውም በድምፅ ቆጠራ ሂደትና ውጤት ላይ ቅሬታ ያለው የፖለቲካ ፓርቲ ወይም የግል እጩ ወይም ወኪሉ ቅሬታውን በአዋጁ አንቀጽ 155(4) መሰረት ለቦርዱ አቅርቦ ቅሬታው ተቀባይነት ያላገኘ እንደሆነ አቤቱታውን በ 10 ቀናት ውስጥ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ለማቅረብ ይችላል።

27. አቤቱታ ስለሚቀርብባቸው ምክንያቶች

ማንኛውም የፖለቲካ ፓርቲ ወይም የግል እጩ ወይም ወኪሉ በዚህ ደንብ አንቀጽ 27 መሰረት የሚያቀርበው አቤቱታ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን በአዋጁ አንቀጽ 59 እና 60 ከንቡስ አንቀጽ (1) እስከ 3 የተመለከተቱትን እና በአዋጁ ሌሎች ድንጋጌዎች የተገለጹ ምክንያቶችን የሚያካትት ሆኖ የአቤቱታውም ምክንያት

1. በአዋጁ አንቀጽ 59 መሰረት ዋጋ አልባ የሆኑ እና ጥቅም ላይ ያልዋሉ ወይም የተበላሹ የድምጽ መስጫ ወረቀቶች ተቆጥረዋል፤
2. በአግባቡ የተሰጠ ድምጽ ዋጋ አልባ ሆኗል፤
3. የድምጽ መቆጠሩ እና ማዳመሩ ወቅቱን እና ሥርዓቱን ጠብቆ አልተከናወነም፤
4. የምርጫው ውጤት ለህዝብ ይፋ ሳይደረግ አለአግባብ ዘግቧል፤
5. ለግል ዕጩ ወይም ለፖለቲካ ፓርቲ ወኪል የውጤት መተማመኛ አልተሰጠም ፤
6. የምርጫ ውጤት መግለጫ ቅጾች በአግባቡ አልተሞሉም ወይም በምርጫ አስፈጻሚዎች አልተፈረሙም፤
7. የድምጽ መስጫ ሳጥን እሽግ ተቀድሏል፤ ተሰብሯል ወይም ብልሽት ደርሶበታል፤
8. ለምርጫ ጣቢያው ከደረሰው የድምጽ መስጫ ወረቀት ብዛት በላይ የሆነ የድምጽ መስጫ ወረቀት ተገኝቷል፤
9. የድምጽ ቆጠራው የተከናወነው በሕግ ከተፈቀደው ቦታ ውጪ ነው፤
10. የድምጽ ቆጠራው በቂ የተፈጥሮ ወይም ሰው ስራሽ ብርሃን በሌለበት ተከናውኗል ወይም
11. የድምጽ ቆጠራው ሲከናወን ታዛቢዎች፣ የቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ አባላት ወይም የዕጩ ወኪሎች እንዳይገኙ ተከልክለዋል የሚል ሊሆን ይችላል።

28. መጥሪያ እንዲደርስ ስለማዘዝ

1. አቤቱታ የቀረበለት ፍርድ ቤት አመልካቹ ለአቤቱታው መነሻ የሚሆን ምክንያት ያለው ስለመሆኑ መዝገቡ በቀረበለት ዕለት መርምሮ ትዕዛዝ ይሰጣል።

2. ፍርድ ቤቱ አቤቱታው መነሻ ምክንያት ያለው መሆኑን ያመነ እንደሆነ የጉዳዩን ውስብስብነት ከግምት በማስገባት ተጠሪው ወይም ጉዳዩ የሚያገባው ሰው የሚቀርብበትን ጊዜ ይወስናል። ሆኖም በማኛቸውም ሁኔታ ቢሆን ተጠሪው ወይም ጉዳዩ የሚያገባው ሰው የሚቀርብበት ጊዜ ከ 10 ቀናት በላይ ሊበልጥ አይችልም።

29. ውጤት እንዳይገለጽ ስለማገድ

ፍርድ ቤቱ አስረገገ ነው ብሎ ሲያምን በአዋጁ አንቀጽ 155(6) መሰረት ቅሬታ የቀረበበት የምርጫ ክልል ውጤት እንዳይገለጽ ሊያዝ ይችላል።

30. በፍርድ ቤት ስለሚሰጥ ውሳኔ

1. ፍርድ ቤቱ አቤቱታው በቀረበለት በ 30 ቀናት ውስጥ ውሳኔ ይሰጣል።
2. ፍርድ ቤቱ የቦርዱን ውሳኔ ያሻሻለው ወይም የሻረው ከሆነ እንደአግባብነቱ አቤቱታ የተነሳበት የምርጫ ጣቢያ ወይም የምርጫ ክልል ውጤት በሙሉ ወይም በክፊል እንዲሰረዝ፣ ዳግም ቆጠራ እንዲካሄድ ወይም ድጋሚ ምርጫ እንዲካሄድ ሊወስን ይችላል።

ምዕራፍ ስምንት

የክርክር ሂደቶች

31. የአቤቱታው ይዘት

በዚህ ደንብ መሠረት ለፍርድ ቤት የሚቀርብ አቤቱታ

1. ለአቤቱታው መሠረት የሆነውን ፍሬ ነገር እና
2. በፍርድ ቤት ለቀረበው አቤቱታ መነሻ የሆነውን የመጨረሻ ውሳኔ በሰጠው አካል ዘንድ የቀረቡትን አቤቱታዎች፣ መልሶች፣ ማስረጃዎች እና የተሰጡ ውሳኔዎችን መያዝ አለበት።

32. የሪጅስትራር ኃላፊነት

አቤቱታው የቀረበለት ፍርድ ቤት ሪጅስትራር በፍትሐ ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ወይም በሌሎች ሕጎች የተሰጠው ስልጣን እና ኃላፊነት እንደተጠበቀ ሆኖ

1. አቤቱታው በየደረጃው የታየ መሆኑን፣
2. አቤቱታው የቀረበው በአዋጁ አንቀጽ 151 ንዑስ አንቀጽ (13) እና በዚህ ደንብ በተቀመጠው የጊዜ ገደብ ውስጥ መሆኑን፣

3. በጉዳዩ ላይ ውሳኔ በሰጡ አካላት ዘንድ የቀረቡ ማስረጃዎችና የማስረጃ ዝርዝር መግለጫዎች በበቂ ቅጅ መቅረባቸውን፤
4. በጉዳዩ ላይ ውሳኔ በሰጡ አካላት ዘንድ የምስክሮች ቃል ተመዝግቦ ከሆነ የምስክሮች ቃል የተመዘገበበት ሰነድ መቅረቡን፤
5. በፍርድ ቤቱ የቀረቡት ሰነዶች በፍርድ ቤቱ የሥራ ቋንቋ ተተርጉመው መቅረባቸውን፤
6. አቤቱታው በወኪል የቀረበ እንደሆነ በዚህ ደንብ መሰረት ወኪል ለመሆን የተፈቀደለት ሰው የውክልና ማስረጃ ማቅረቡን እና
7. አመልካቹ ቅሬታውን በጉዳዩ ላይ ውሳኔ በሰጡ አካላት ዘንድ አቅርቦ ውሳኔ ሳያገኝ የቀረ ከሆነ ይህንኑ ያረጋገጠበት ቃለ መሃላ መቅረቡን በማረጋገጥ መዝገቡን ይከፍታል።

33. አቤቱታውን ስለመመርመር

1. የፍርድ ቤቱ ሪጅስትራር መዝገቡ እንደተከፈተ መዝገቡን ወዲያውኑ ለችሎት ያቀርባል።
2. መዝገቡ የቀረበለት ችሎት አመልካቹ ያቀረበው አቤቱታ ለአቤቱታው የሚሆን መነሻ ምክንያት ያለው ስለመሆኑ ይመረምራል።
3. አመልካቹ ያቀረበው አቤቱታ ለአቤቱታው መነሻ ምክንያት የሌለው እንደሆነ አቤቱታውን ይሰርዘዋል።

34. የተጠሪ አለመቅረብ

1. ተጠሪው መጥሪያ ደርሶት ያልቀረበ መሆኑ ከተረጋገጠ ጉዳዩ በሌለበት ይታያል።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ላይ የተመለከተው ቢኖርም ተጠሪው መጥሪያ ያልደረሰው መሆኑን ወይም መጥሪያ ደርሶት ያልቀረበው በበቂ ምክንያት መሆኑን ፍርድ ቤቱ የተረዳው እንደሆነ እና ውሳኔውም በዚህ ደንብ በተመለከቱት ውሳኔ የመስጫ ጊዜያት ውስጥ ሊሰጥ የሚችል መሆኑን በማገናዘብ ተጠሪው መከራከሪያውን እንዲያቀርብ ሊፈቅድለት ይችላል።

35. መጥሪያ ስላለማድረስ

1. አመልካች የፍርድ ቤቱን መጥሪያ በአካል ለተጠሪው ማድረስ አለበት።
2. አመልካቹ ፍርድ ቤቱ ለተጠሪ እንዲያደርስ ያዘዘውን መጥሪያ ወዲያውኑ ከፍርድ ቤቱ አለመውሰዱ ከተረጋገጠ ወይም መጥሪያውን ያለ በቂ ምክንያት ሳያደርስ የቀረ እንደሆነ ወይም ተጠሪው መልስ ለማቅረብ በማይችልበት በተጣበበ ጊዜ ውስጥ የሰጠው እንደሆነ አመልካች ጉዳዩን ለመከታተል እንዳልፈለገ ተቆጥሮ አቤቱታው ውድቅ ይደረጋል፤ መዝገቡ ይዘጋል።

36. በክርክሩ ተሳታፊ ስለሚሆኑ ወገኖች

ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን እየተመለከተ እያለ በጉዳዩ ውስጥ ገብተው መከራከር የሚገባቸው ሌሎች ሰዎች መኖራቸውን የተረዳ እንደሆነ ወይም በጉዳዩ ያገባናል የሚሉ ሰዎች በጉዳዩ ጣልቃ ገብተው ወይም መቃወሚያ አቅርበው ለመከራከር ካመለከቱ እና ፍርድ ቤቱ እነዚህ ወገኖች ወደ ክርክሩ መግባታቸው አስፈላጊ ነው ብሎ ካመነ ወደ ክርክሩ እንዲገቡ ትዕዛዝ ሊሰጥ ይችላል።

37. ጉዳዮችን ስለማጣመር

1. በአንድ ፍርድ ቤት ቀርበው በመታየት ላይ ያሉ አቤቱታዎች ላይ የቀረበው የፍሬ ነገር እና የህግ ክርክር ተመሳሳይ ሲሆን እና በፍርድ ቤቱም የሚያዘው ጭብጥ አንድ አይነት ሲሆን ከባለጉዳዮቹ አንደኛው ወገን ባመለከተ ጊዜ ወይም ፍርድ ቤቱ ተገቢ ነው ብሎ ሲያምን እና ውሳኔውም በዚህ ደንብ በተመለከቱት ውሳኔ የመስጫ ጊዜያት ውስጥ ሊሰጥ የሚችል መሆኑን ሲገነዘብ ጉዳዮቹ ተጣምረው በአንድነት እንዲታዩ ትዕዛዝ ሊሰጥ ይችላል።
2. የድምጽ ቆጠራ እና ውጤት በተመለከተ ቦርዱ በሚወስነው ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ፖለቲካ ድርጅት ወይም የግል ዕጩ ያሉትን ቅሬታዎች በሙሉ በአንድ አቤቱታ ላይ አጣምሮ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ማቅረብ አለበት።

38. የተጠሪ መልስ ይዘት

ተጠሪው በጽሁፍ መልስ እንዲያቀርብ የታዘዘ እንደሆነ በመልሱ ውስጥ በአመልካች ለቀረበው አቤቱታ መከላከያ የሚሆነውን ፍሬ ነገር ዘርዝሮ ያቀርባል።

39. ክርክር ስለሚመራበት ስርዓት

1. ፍርድ ቤቱ አመልካች የሚያቀርበውን አቤቱታ እና ተጠሪው የሚሰጠውን መልስ መርምሮ ወዲያውኑ ውሳኔ ሊሰጥ ይችላል።
2. ፍርድ ቤቱ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት በሚያደርገው ምርመራ ውሳኔ ላይ ለመድረስ እንደማይችል ሲረዳ አስፈላጊ ነው ብሎ ያመነውን ማስረጃ እና ምስክር ብቻ አስቀርቦ ወይም ሰምቶ ውሳኔ ይሰጣል።

40. ማስረጃዎች

1. በአንቀጽ 40 ንዑስ አንቀጽ (2) መሰረት ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን ፍትሃዊ ለመወሰን ማስረጃ ማስቀረብ አስፈላጊ ነው ብሎ ሲያምን በራሱ አነሳሽነት ወይም በተከራካሪ ወገኖች አመልካችነት ማስረጃዎች እንዲቀርቡ ትዕዛዝ ይሰጣል።

2. ፍርድ ቤቱ አመልካች ወይም ተጠሪ ካቀረቧቸው የሰነድ እንዲሁም የሰው ምስክሮች መካከል ጉዳዩን መርምሮ ለመወሰን አስፈላጊ ነው ብሎ ያመነውን ማስረጃ ብቻ ይቀበላል ።
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ላይ የተመለከተው ማስረጃ የሚገኘው በሦስተኛ ወገን ዘንድ የሆነ እንደሆነ ይኸው አካል ማስረጃውን ፍርድ ቤቱ ባዘዘው ጊዜ ውስጥ የማቅረብ ግዴታ አለበት።

41. አቤቱታ እና መልስ ስለማሻሻል

1. በዚህ ደንብ በሚመሩ ጉዳዮች ላይ የአቤቱታ ወይም መልስ ማሻሻል ጥያቄ ማቅረብ አይቻልም።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ላይ የተመለከተው ቢኖርም ፍርድ ቤቱ የአቤቱታው ወይም የመልሱ መሻሻል ትክክለኛ ፍትህ ለመስጠት የሚያስፈልግ ነው ብሎ ሲያምን እና ውሳኔውም በዚህ ደንብ በተመለከቱት ውሳኔ የመስጫ ጊዜያት ውስጥ ሊሰጥ የሚችል መሆኑን በማገናዘብ አቤቱታው ወይም መልሱ እንዲሻሻል ሊፈቅድ ይችላል።

42. ስለ ውሳኔ አሰጣጥ

1. ፍርድ ቤቱ የቀረበለትን ክርክር ከመረመረ በኋላ ለአቤቱታው መነሻ የሆነውን የመጨረሻ ውሳኔ ሊያጸና፣ ሊያሻሽል ወይም ሊሽር ይችላል።
2. ፍርድ ቤቱ የውሳኔውን ቅጂ ለተከራካሪ ወገኖች ይሰጣል።
3. ፍርድ ቤቱ የሰጠው ውሳኔ እንዲፈጸም እንደአስፈላጊነቱ ለቦርዱ፣ ለክልል ቅርንጫፍ ጽህፈት ቤቱ፣ ለምርጫ ክልሉ፣ ለምርጫ ጣቢያው ወይም ለሌላ ለሚመለከተው አካል ትዕዛዝ ይሰጣል። ትዕዛዙም የሚሰጠው ውሳኔ በተሰጠበት መዝገብ ላይ ይሆናል።

43. አፈጻጸም

1. የፍርድ ቤቱ ውሳኔ የደረሰው አካል ወዲያውኑ በውሳኔው መሰረት የመፈጸም ግዴታ አለበት።
2. ፍርድ ቤቱ በሰጠው ትዕዛዝ መሰረት ውሳኔው ያልተፈጸመ እንደሆነ አመልካቹ ውሳኔው እንዲፈጸምለት ለፍርድ ቤቱ ለማመልከት ይችላል።
3. የአመልካቹ የአፈጻጸም አቤቱታ ጉዳዩን በተመለከተው ችሎት እና ጉዳዩ በታየበት መዝገብ ይስተናገዳል።
4. ፍርድ ቤቱ የአመልካቹን አቤቱታ ተቀብሎ ወዲያውኑ ፍርዱ እንዲፈጸም ወይም የማይፈጸምበት ህጋዊ ምክንያት ካለ ውሳኔው የደረሰው አካል ቀርቦ እንዲያስረዳ በድጋሚ ትዕዛዝ ይሰጣል።

44. ከምርጫ ሂደት ጋር በተያያዙ ሌሎች ጉዳዮች ላይ በቦርዱ በሚሰጠው ውሳኔ ላይ ስለሚቀርብ አቤቱታ

1. ማንኛውም ሰው

ሀ. በአዋጁ አንቀጽ 115 ንዑስ አንቀጽ (2) የተገለጸውን የአገር ውስጥ ታዛቢዎች ዕውቅና አሰጣጥ ወይም

ለ. በአዋጁ አንቀጽ 125 ንዑስ አንቀጽ (2) የተገለጸውን የሥነ ዜጋና የመራጮች ትምህርት የሚሰጡ ተቋማት ዕውቅና አሰጣጥን በሚመለከት ወይም

ሐ. ሌሎች የምርጫ ሂደትን በሚመለከት ቦርዱ ባስተላለፋቸው የመጨረሻ ውሳኔዎች ላይ ቅሬታ ያለው ሰው አቤቱታውን በአዋጅ ቁጥር 1133/2011 አንቀጽ 17 ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ማቅረብ ይችላል።

2. ፍርድ ቤቱ አቤቱታው በቀረበለት 30 ቀናት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ ውሳኔውን መስጠት አለበት።

ምዕራፍ ዘጠኝ

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

45. የቀጠሮ አወሳሰን

1. በዚህ ደንብ መሰረት ጉዳዮችን የሚያስተናግድ ማናቸውም ፍርድ ቤት ማናቸውንም አይነት ትዕዛዝ ሲሰጥ የምርጫ የጊዜ ሰሌዳ እና የምርጫ ጉዳዮችን ልዩ ባህሪያት ከግምት ማስገባት ይኖርበታል።
2. በዚህ ደንብ መሰረት የሚታዩ ጉዳዮችን የሚመለከት ፍርድ ቤት በደንቡ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ ጉዳዮችን ያስተናግዳል።
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ ቢኖርም ፍርድ ቤቱ ቀጠሮ ለመለወጥ የሚያስችል በቂ ምክንያት ያለው እና በዚህ ደንብ በተመለከቱት ውሳኔ የመስጫ ጊዜያት ውስጥ ውሳኔ መስጠት የሚችል መሆኑን ሲያረጋግጥ ብቻ ተለዋጭ ቀጠሮ መስጠት ይችላል።

46. አጣዳፊ ጉዳዮች

በአዋጁ እና በዚህ ደንብ ስለጉዳይ መወሰኛ ጊዜያት የተደነገገው ቢኖርም ጉዳዩ አጣዳፊ ከሆነ ፍርድ ቤቱ የጉዳዩ ባህሪ በሚጠይቀው ፍጥነት ውሳኔ መስጠት ይኖርበታል።

47. በጊዜው ስላልቀረበ አቤቱታ

በአዋጁ አንቀጽ 151 ንዑስ አንቀጽ (13) እና በዚህ ደንብ መሰረት የአቤቱታ ማቅረቢያ ጊዜ ካለፈ በኋላ የሚቀርብ አቤቱታ በማንኛውም ምክንያት ቢሆን ተቀባይነት የለውም።

48. ፎርሞች

1. በዚህ ደንብ መሰረት የሚቀርቡ አቤቱታዎች ፣መልሶች፣ በፍርድ ቤት የሚሰጡ ትዕዛዞች፣ ፍርዶች ወይም ውሳኔዎች እና ሌሎች ሰነዶች የሚጻፉበትን ፎርም የፌደራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሊያዘጋጅ ይችላል።
2. ፍርድ ቤቶች፣ ተከራካሪ ወገኖች እና ሌሎች አካላት በተቻለ መጠን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት በሚዘጋጁት ፎርም መገልገል አለባቸው።
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው ቢኖርም ፍርድ ቤት ወይም ተከራካሪዎች በዚህ ደንብ የተዘጋጁትን ፎርም መጠቀሙ የማያመች ሆኖ ያገኙት እንደሆነ የራሳቸውን ፎርም መጠቀም ይችላሉ።

49. ጉዳዮች የሚስተናገዱባቸው ቀናት

1. በዚህ ደንብ መሰረት ጉዳዮችን የሚያስተናግድ ፍርድ ቤት ጉዳዮችን ቅዳሜ፣ እሁድ እንዲሁም በህዝብ በዓላት ቀን ለማየት ሊወስን ይችላል።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተጠቀሱት ቀናት ጉዳዮች የሚስተናገዱ ከሆነ የፍርድ ቤት አስተዳደር ለዳኞች እና ለሌሎች ሰራተኞች አስፈላጊ የሆኑ ግብአቶችን የማቅረብ ግዴታ አለበት።

50. ሰለ ወኪል

በዚህ ደንብ መሰረት ተከራካሪ የሆነ ሰው እራሱ በአካል ቀርቦ መከራከር የማይችል ከሆነ በወኪል መከራከር የሚችለው

1. መራጭ ከመሆን የተከለከለ ሰው ከሆነ በጠበቃው፣
2. የግል ዕጩ ተወዳዳሪ ከሆነ በአዋጁ መሰረት የዕጩው ወኪል ሆኖ እንዲሰራ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም በጠበቃው፣
3. የፖለቲካ ፓርቲ ዕጩ ተወዳዳሪ ከሆነ በጠበቃው ወይም በወኪሉ የፖለቲካ ፓርቲ ኃላፊ ወይም የፖለቲካ ፓርቲው በወኪሉ ሰው፣
4. የፖለቲካ ፓርቲ ከሆነ የፖለቲካ ፓርቲ ኃላፊ ወይም ኃላፊው የወኪሉ ሰው ወይም በጠበቃው ብቻ ነው።

51. ዳኝነት በድጋሚ የማይታይ ስለመሆኑ

1. በዚህ ደንብ መሰረት በፍርድ ቤት ታይቶ የመጨረሻ ውሳኔ ያገኘ ጉዳይ በድጋሚ ዳኝነት እንዲታይበት ጥያቄ ሊቀርብ አይችልም።
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ላይ የተደነገገው ቢኖርም ውሳኔው የተሰጠው በሀሰተኛ ማስረጃ መሆኑ ከተረጋገጠ እና ማስረጃው ውሳኔውን ሊያስቀያረው የሚችል ከሆነ እንዲሁም ጉዳዩን በአዋጁ በተቀመጠው የመወሰኛ ጊዜ መወሰን እንደሚቻል ፍርድ ቤቱ ካረጋገጠ ጉዳዩ በድጋሚ ዳኝነት ሊታይ ይችላል።

52. ፍርድ ቤቱ የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ

በዚህ ደንብ መሰረት ጉዳዮችን ተቀብሎ የሚያስተናግድ ፍርድ ቤት የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ይሆናል።

53. ጉዳዩ ወደ ወሰነው አካል የማይመለስ ስለመሆኑ

በዚህ ደንብ መሰረት አንድ ፍርድ ቤት ውሳኔ በሚሰጥበት ጊዜ በማንኛውም ሁኔታ ቢሆን በጉዳዩ ላይ አስቀድሞ ውሳኔ የሰጠው አካል በድጋሚ አይቶ እንዲወሰን ሊመልስለት አይችልም።

54. የመተባበር ግዴታ

ማንኛውም ሰው ፍርድ ቤት ይህን ደንብ ለማስፈጸም የሚሰጠውን ትዕዛዝ የማክበር እና ለትዕዛዙ አፈጻጸም የመተባበር ግዴታ አለበት።

55. የወንጀል ቅጣት

ፍርድ ቤቱ ማስረጃ እንዲያቀርብ ወይም ሌላ ትዕዛዝ እንዲፈጽም ትዕዛዝ ያስተላለፈለት ሰው ማስረጃውን ለማቅረብ ወይም በትዕዛዙ መሰረት ለመፈጸም ፈቃደኛ ካልሆነ አግባብ ባለው የወንጀል ሕግ ይቀጣል።

56. የፍትሕ ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ተፈጻሚነት

ይህ ደንብ በሚጻፍበት ጊዜ በስራ ላይ ያለው የፍትሕ ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ደንቡ ባልሸፈናቸው ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።

57. ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ሕጎች

ይህ ደንብ በሸፈናቸው ጉዳዮች በሥራ ላይ ያለው የፍትሕ ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ድንጋጌዎች ተፈጻሚ አይሆኑም።

58. መመሪያ ስለማውጣት

የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይህንን ደንብ ለማስፈጸም የሚረዳ መመሪያ ሊያወጣ ይችላል።

59. ደንቡ የሚጻፍበት ጊዜ

ይህ ደንብ በህዝብ ተወካዮች ምክር ቤት ከጸደቀበት ጥር..... ቀን 2013 ጀምሮ የጻፍ ይሆናል።

አዲስ አበባ

ሳህለወርቅ ዘውዴ

ፕሬዝዳንት